

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Helyközi telefon 15. sz. egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGHPAL
LAPTALAJOSNOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a köziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Köziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többzöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klírning 10.189. szám

Képtelenség, mint axioma.

Irta: Kossuth Ferenc.

Furcsa állítást akar axiómává tenni Tisza István gróf. Azt, hogy a függetlenségi párt táborából azoknak, kik a koalíció idején az akkori kormány függetlenségi kisebbségét alkották és párthiveik közül azoknak, a kik a párt kettészakadása idején a régi vezérek alatt kitarítottak és nem álltak egy új vezér zászlója alá, vagy más szóval, kik ma az általam vezetett pártot alkotják: kötelességek a katonai kérdésekben is, mint minden más kérdésben, mely a függetlenségi elveket érinti, megmaradni azon álláspont mellett, melyet annak idején, mint a koalíciós kormány tagjai, illetve a koalíciós többség legnagyobb pártja opportunitásból, az ország érdekében levőnek tartottunk!

Más szóval, Tisza szerint, nekünk az ellenzéken ugyanazt az álláspontot kellene elfoglalnunk, amelyet a koalíciós kormányon s e kormány támogatásában elfoglaltunk.

Midőn én ezt kétségbe vontam, Tisza István felkacagott, mert ő ezt kacagató lehetetlenségnek találja.

O kacagott, én pedig bámultam. Azon bámultam, hogy miképpen lehet egy okos ember annyira rabja saját elfogultságának, hogy axiómának tart egy olyan tételt, amely nemcsak hogy nem axioma, hanem (tekintve a multat és tekintve a jelent) valóságos abszurdum, — lehetetlenség.

Nem lehet Tisza István felfogása felett könnyen napirendre térni. Nem csak az ő fajsulya miatt és nemcsak azért, mert Tisza egy nagy párt vezére, hanem azért sem, mert ezt az abszurd felfogást terjeszteni igyeksenek sokan, vagyis mindazok, kiknek bármilyen okból érdekében volna kezünkrelábunkra békót verni.

Azonban nem szabad ilyen hamar elfelejteni azt, hogy a koalíció három pártból állott, melyek közül kettő 67-es és 48-as volt, tehát eltérő elvű pártokból. Az utóbbi a képviselőház nagy többségét alkotta; a koalíciós kormányban ellenben a 48-asok egyharmadnyi kisebbségben voltak.

Hogy az együttműködés lehető legyen, nem volt elég az, hogy elvileg kikapcsoltassék, mint

egy olyan ügy, a melyre nézve (a pulori) tudva volt, hogy a három párt eltérő állásponton van. Ez nem volt elég, mert az, amit a pártközi megegyezés esetleg kikapcsolt, azt az élet bekapcsolhatta; és tényleg így is történt.

Az együttműködés lehetőségéhez elkerülhetetlen volt az, hogy mindegyik párt alkalmazkodjék a helyzet azon szükségleteihez, melyekre nézve a haza érdeke világos utirányokat jelelt ki.

A 67-esek kevésbé gyakoroltak magukon önuralmat, mint a 48-asok. Elismerem, hogy ezekre nézve nagyobb is volt a kötelezettség, mint amazokra, mert ezek voltak a többség és az együttműködésben mindig a többségnek kell méltányosnak, engedékenynek, önmérséklőnek lennie.

De máskülönben is, ha előbbre akartuk vinni az ország jogainak érvényesülését, le kellett szálítanunk kívánságainkat a minimumra; mert ismerve a helyzetet, tudtuk, hogy a minimum elérése is óriási nehézségekbe fog ütközni. A kormányzás terén pedig a jelenben megvalósítható lehetőségeket kellett szem előtt tartanunk, nem pedig a jövő reményeit és vágyait táplálnunk s ezzel a kormányzás feladatát lehetetlenné tennünk.

A katonai követelmények terén is a minimumra szorítottunk, tehát a létrejött megbeszéléseknél, (mivel csak megbeszélések és nem hivatalos tárgyalások voltak) e minimumnak bele kellett volna illeszkednie a más téren elérhetőnek hitt ugyancsak minimumok körébe és e minimumok összessége alkotta volna azt, amit elégségesnek hittünk arra, hogy mégis némi megnyugvást szerezzen a nemzetnek, az önálló nemzeti bank létrehozatala ügyében szenvedett királyi visszautasítás után.

Szóval: más pártokkal együtt, melyek 67-es pártok voltak, igyekeztünk megvalósítani egy bizonyos komplexumot; s ez az igyekezetünk nem sikerült. A minimumok vissza lettek utasítva minden téren; másrészt az akkori függetlenségi párt többsége egy új vezérlet alatt mereven ragaszkodott a nagyon szerencsétlennek bizonyult nap-tári időpont követeléséhez az önálló bank terén s az egész koalíciós helyzet ezzel felborult és a régi rendszer az előidézett felfordulásban feltámadt!

Ez az aligmult idők hűségese- sen vázolt történelme; és ha ezt valaki ismerte és el nem felejtette, nem értem, hogy miképpen lehet kívánni, hogy az a párt, a melyhez tartozom, mikor a koalíció már megszűnt, (tehát a más pártokkal való együttműködés alkalmá és oka megszűnt) továbbá mikor az ok is megszűnt, melyért a minimumos követelések komplexuma felállított és már bebizonnyult, hogy e minimum is csak épen olyan kivihetetlen, mint a maximum lett volna: — mikor tehát mindez megtörtént s a párt- nak senkihez többé alkalmazkodnia nem kell az együttműködhetés kedvéért, akkor kelljen ezen együttműködhetés miatt elfogadott minimumot állandósítania.

Hát nem a legnagyobb abszurdum ez?

Más szavakkal: a jelen kedvéért összeszorított kívánságokat akkor is összeszorítva kelljen fenntartania a függetlenségi pártnak, amikor ez az áldozat már hiábavalónak bizonyult. Azt az áldozatot kelljen meghoznia továbbra is, amelyet azért hozott, hogy az akkori jelent biztosítsa, most, hogy abból már mult lett és hogy újra a jövőért kell dolgoznia, ilyen kívánság tökéletes abszurdum.

Ezt minden függetlenségi ember bizonyára megérti!

Ujra alakuló törvényhatóság.

Választás előtti vidéki hangulat.

Mit mond a nép?

Udvarhelyvármegye közönségének igen tekintélyes része, közelebről törvényhatósági bizottsági tagokat választ az egymás után következő hat esztendőre. Ez alkalomból örömmel fogadtuk egyik falusi székely kisbirtokos, előjárósági tag atyánki-fiától a következő sorokat:

Tekintetes szerkesztő ur! Kerem az alábbi soroknak — a bekövetkezendő megyebizottsági tagok választására vonatkozólag — becses lapjában helyet adni sziveskedjek.

Általános hiedelemmé vált a községekben még a felvilágosultbbaknál is az a tudat, hogy hiába való bármely közember becsületessége, jóra valóssága, mert ha keblében hazafias érzéseket táplál és azokat alkotmányos jogai alapján meg hangoztatni is merészeli, a közhatóság emberei, kiknek a nép adja a kenyeret, hata mukkal, különböző szekaturáikkal reá fekszenek és üldözik a végtelenségig...

Valamelyik besugó, spicli révén megtudja a körjegyző, ennek révén a főszolgabíró és mint önálló gondolkozásu, tehát vezérkomposokra veszedelmes egyént: fekete-könyvbe írják. Községi tisztviselő, avagy pláne megyebizottsági tagok választásánál aztán — hiába pályázik: a főszolgabíró nem kandidálja és így semmiféle községi tiszt betöltésére, választás alá sem jöhet.

Az ilyen gyáva és önérzetes székely emberekhez sehogy sem illő eszmék terjesztése okozza, hogy azok, akik valamely tisztségre vágyanak, avagy ilyent már betöltöttek: szavazatukat félelemből nem merik ellenzéki jelöltre adni. Inkább alkotmányjogi öngyilkosságot követnek el azzal, hogy a legtöbben részt sem vesznek a választási mozgalmakban: nehogy magukra zudítsák felebbvalóik haragját.

Nem tartom helyesnek, sőt ugy a községek, vármegye, mint az ország érdekében károsnak, elítélendőnek és a legmélyebben megvetendőnek vélem ezt a gyáva, strucpolitikát. Ha a hazáért annyi vért áldozott őseink látnak, minő törpe utódok bírják ez áldott földet, valószínűleg: szegyenletükben oltagadnak a rokonságot.

Nincs ok a felelemre. A kiszagda — ha adóját és közterheit leróta — függetlenebb a miniszterelnöknel, kinek — tudjuk — Bécs parancsol. Tartunk össze! Szövetkezésben van az erő. Ami akarunk ellenére, nálunk nélkül: sem községi tisztviselőt, sem megyebizottsági tagot nem választthat — a körjegyző, főszolgabíró. Nekünk saját jogainkból az alispán, sőt még a főispán sem rendelkezhetik. A választói jog minden egyes jogosultnak olyan magán tulajdona, mint akár a szántó-földje.

Azért tehát edes székely testvéreim fel a zászlót! Mindenütt állítsunk magunk fajta jelölteit a megyebizottsági tagságra és segítsük diadalhoz a becsületes székely lobogót.

A vármegye közgyűlése éppen az a hely, hol községeink legsajátabb érdekeit szolgálhatjuk. A vármegyei közgyűlések az országgyűlés és a kormány országos tájékoztatói. Ha a közgyűlésekből csak közterhet emelő, egyoldalú kívánalmak kerülnek a kormány és országgyűlés elebe, akkor egyoldalú, félszeg, rossz törvényeket, rendeleteket sóznak ezután is a nyakunkba és mi sirhatunk, jajgathatunk, fogainkat csikorgathatjuk uthon, a kuckóban, sült pityóka, száraz puliszka mellett. Ha pedig ezt az éhhaláltól megmentő nemes eledeleket meguntuk — vándorolhatunk jobb hazába, ahol adóba és közterhekbe azt a bizonyos tyukot, mely minden szegény ember fazekába — legalább egy héten egyszer: vasárnap dukálna — a végrehajtó nem csavarja ki kezünkől...

Különb is személyesen ismerem olyan embert, aki világ-életében mindig jó és önzetlen függetlenségi eivét vallott s férfias hátorsággal követte azt a zászlót, melyen a szabadság, egyenlőség és testvériség van felírva: Kossuth apánk képével diszítve.

Kövecsi Márton e derék székely testvérünk neve. Jelenleg a fehér-egyházai telepes gazdák kiválóbbja. Ma is büszkén vallja magát függetlenséginek úgy gazdatársai, mint a kormány bármely képviselője, megbízottja előtt.

Es ennek dacára mégis nyolc évig volt Agyagfalva községnek mintaszere főbírája. Közlebről pedig telepes társai közül is kivált, mert a gazdasági intézőség — kitűnő magaviselete jeléül — minta-gazdának léptette elő. Megküldötte számára az összes gazdasági gépeket, minta trágyatelep beállítására és állatállománya megerősítésére meg pénzt is utalványozott.

En csak amondó vagyok, hogy minden székely kisgazdának ajánlatos volna a Kövecsi Márton élő példáját követni. Fajunkhoz és szabadságszerető egyéniségünkhöz, csakis ez illik, nem a talpnyaló szolgai meghunyászkodás.

Egy székely kisgazda és falusi elöljárósi tag.

Városi közgyűlés.

Székelyudvarhely város képviselőtestülete rendes közgyűlését hétfőn délután tartotta meg. A közgyűlésen felváltva: Gothárd János polgármester és Soó Domokos tanácsos elnökölték.

Elnöki megnyitó után a polgármester terjesztette elő gondos feléves jelentését, mely ezúttal az egyszerű statisztikai adatokon kívül, némi tájékoztatást is nyújtott a folyamatban levő ügyekről.

Igy beszámolt a törvényszéki épület kicserélése tárgyában eddig törtétekről. Megemlékezett a szeptember havában Budapesten járt küldöttség eljárásáról. E szerint az igazságügyi és kereskedelmi miniszterek a küldöttséget szívesen fogadták és kijelentésükből következtetve, reményünk lehet a kérdés mielőbbi megoldására. A város ugyanis adná a törvényszék és fogház elhelyezésére az igazságügyminiszterium által kijelölt területet, ezzel szemben kapná cserébe a jelenlegi törvényszék, járásbíróház, ügyészség és fogház céljaira használt 3 épületes belső telket. Kárpótlásul a város 10 éven át 4—4000 K-át, összesen 40.000 koronát fizetne. Azon esetben pedig, ha a vármegye a székelyudvarhely-parajdi utnak-kezdő szakaszát a Szent Ferenc rendi zárda mellett nyitandó új útvonalra helyezi át, a város a piac-tértől egész a vasúti töltésig a szükséges területet saját költségén kisajátítja és díjmentesen a törvényhatóság rendelkezésére bocsátja.

Majd megemlékezett a város türehetetlen közegészségi állapotáról. Még 1907-ben a megejtett hivatalos vegyvizsgálat megállapította hogy összes közutaink vize tisztátalan és az ivásra ártalmas. Azóta foly az akció. A belügyminiszterhez 4544—907. sz. alatt felterjesztés ment, hogy a vízvezeték terveit, költségvetését egyes-

kedjék elkészíttetni. Az országos víz-építési igazgatóság közegészségügyi mérnöki osztályát megfelelően utasították is. Ez utóbbi 6000 K költséget kívánt, hogy a vízvezeték és csatornázás előterve, valamint a város színtezési feladata megöröklendék. Ezt a képviselőtestület meg is szavazta. A próbafurásokat eszközölték, de bizony azok eredménytelennek bizonyultak. Miután a további próbafurások sem kecsegtetnének eredménnyel, felterjesztést tettek a kormányhoz, hogy a Nagy-Küküllő folyóból nyerendő vizet véve számításba — a lehető rövid időn belül készíttesse el a vízvezeték és csatornázás terveit.

A katonaság szaporítása iránt szintén feliratot intéztek a honvédelmi miniszteriumhoz.

Nagy halálával és elismeréssel szól a jelentés Gróf Haller János főispán támogatásáról és meleg köszönetet mond Dr Valentisk Ferenc országgyűlési képviselőnek, a ki város érdekeit állandóan szíven hordja.

Végül sajnálattal jelenti, hogy közepettezéseink — kellő és megbízható szakember hiányában — majdnem teljesen szünetelnek. Bodó Ferenc mérnököt azért kellett állásától felfüggeszteni és elbocsátani, mivel nemcsak a város nagyobb szabású és anyagi érdekét érintő terveket, hanem még egy egyszerű hid építési vagy mérleg felállításához szükséges tervet sem volt képes elkészíteni. (Csodálatos, hogy egy ilyen tudatlanságban leledző tisztviselő mégis évekig nyugodtan húzhatta fizetését a város pénztárából! Miért? Szerk.)

A jelentés mellékletet képezte a statisztikai beszámoló, melyből megemlíthjük, hogy a városi adóhivatal összesen 15,923 K 57 fillér bevételt kezelet. A város területén 857 szarvasmarhát, 63 bivalt, 361 lovat és 735 drb sertést irtak össze. A 2 orsz. vásáron 2965 szarvasmarhát és lovat adtak el. Heti vásárainkon pedig 1152 szarvasmarha és 1589 sertés adatott el. Levágtak 774 szarvasmarhát, 1031 borjut, 736 sertést, 135 juhot és 6014 bárányt. Kiadtak összesen 1372 marhalevelet.

A közegészségügyre vonatkozólag följegyzi, hogy hevenyfertőző betegség összesen 19 esetben fordult elő. Ebből is 12 hasihagymáz. Halálozás a kórházéval együtt 103, kórházon kívül 75. Született 99, ebből fiu 49, leány 50. Házasságot 39 pár kötött.

Az összeirt óvó- és tankötelesek száma 1901, ebből fiu 996 és leány 905.

Az augusztus 29-én megtartott fősorozáson 32 egyén vált be katonának, kik közül 12 a hadsereghez és 20 a honvédséghez osztottak be. Póttartalékban maradt 5 egyén.

A vámbevételek 15100 K 04 fillért, míg a fogyasztási adók és illetékek 28494 K 63 fillért tettek ki.

A polgármester jelentését egyhangulag tudomásul véve, Barabás András szabályrendeletet módosító indítványát, Dr Pál Ernő tisztügyész és a tanács véleménye alapján, időszertlenül nyilvánították. Galffy Endre főjegyző újabb félévi szabadság iránti kérését pedig 17 szóval 5 ellenében elutasították, mivel szabályrendelet szerint, több szabadságot nincs jogukban adni. Utasították a polgármestert, hogy az állás betöltése iránt intézkedjen.

A rendőrlégénységnek fejenként 120 n pótlékot szavaztak, míg a papszamosok havi 40 K-ás járandóságát 50 K-ra és a vágóhídi szolgáltatását is 50 K-ra emelték. Czikmántori Dénes ipnoknak, ha az állami dotációból nem részesülne, 20 százalékos drágasági pótlékot adnak. Vadasdi Sándornának a kért temetési költséget és férje októberi fizetését utalványozták. Az építési alaptól történt átutalást jóváhagyván, Ferenczy Béla alkaptányt a községi bíraskodásnál is a főkapitány helyettesítésére felhatalmazták.

Ez utóbbi pontnál Gyertyánffy Gábor szóba hozta, hogy az alkaptány viseljen egyenruhát. A főkapitány kijelentette, hogy ő is szívesen belebujik az uniformisba, ha megfelelő ruhaátalányt kapnak. Fizetéséről lévén szó, napirendre tértek a különben évi 500 koronába kerülhető parádé felett.

Szabó Ferencnek 25 öl gátvesszőt engedélyeztek. Sára Kálmán bérleti szerződését jóváhagyták. A földadó kataszter kiigazításával felmerült 600 K költséget megszavazva, megalkították a gyermektelep bizottságot. A jövő évi virilis névsor összeállítására Soó Gáspár, Dr Nagy Samu és Papp Zakor József küldettek ki.

A város jövő évi közalap költségvetését Gyertyánffy Gábor figyelemre és meggondolásra érdemes, gyakorlati megjegyzései után, ugy általánosságban, mint részleteiben elfogadták és 52 percentes pótdadót a hiányok fedezésére megszavaztak. A pótköltségvetésnél pedig még a jelen évre külön 20 százalékos pótdadót nyomtak az adózó polgárság nyakára.

Majd a többi költségvetéseket fogadták el; jóváhagyván a közmunka kirovását is.

A református kollegiummal kötött csereszerződést, melyben a város 9 helyében 13 négyszögöl területet kapott, jóváhagyták.

A tűzoltóegylet 5205 K-ás költségvetésének elfogadása után, a városi központi választmányt a következőleg alakították meg: Dr Mezey Ödön, Dr Solymossy Lajos, Dr Horváth Károly, Dr Vass Lajos, Dr Nagy Samu, Soó Gáspár, Papp Z. József, Hlatky Miklós, Soó Domokos, Lakatos Tivadar, Simó Mátyás, László Albert. A választás 3 évre szól.

A póttárgysorozat rendén előterjesztett földmívelési miniszteri leiratra felinnak, hogy az állami csemetekertet részletenkint és díjtalanul engedje vissza.

Majd a róm. kath. főgimnázium vízvezetékére és csatornázására vonatkozó, a város érdekeit minden irányban megvédő engedélyt fogadták el. Tudomásul véve Simó Mátyás városi pénztárnok szabadságolását és visszatérését, a közgyűlés véget ért.

HIREK.

— **Jókai Mór szobra.** A Jókai-szobor emlékmű ügyében alakított bizottság szombaton ülést tartott, melyen indítványozták, hogy Jókai Mór szobrát az Erzsébet-tér Harmincad-utca felé eső sarkán állítsák föl. A szobor kivételére szűkebb pályázatot hirdetnek, a melyre négy mű-

vészt szolítanak föl. A bizottság ki-mondotta, hogy föliratot intéz a kultuszminiszterhez azzal a megújított kérésrel, hogy a szobor és a síremlék költségéhez az is járuljon hozzá.

— **A király a drágaságról.** Bécsből jelentik: A király a szombati udvari ebéden több delegátussal beszélt a drágaságról és azokról az intézkedésekről, a melyek alkalmasak volnának a drágaság enyhítésére. Így egy delegátusnak ezt mondotta:

— Nagyon szomorú dolog, hogy a drágaság egyre jobban fokozódik. Tudom, hogy a nép e miatt nagyon szenved és nagyon sajnálom, hogy még nem tudtak rá módot találni, hogy a drágaságot enyhítsék és ellenző sikeresen harcoljanak.

A király több magyar és osztrák képviselővel tudakozódott, hogy az egyes vidékeket hogyan látják el hullással.

— **Kenessey püspök a kolera ellen.** Kenessey Béla dr. református püspök körlevelet intézett a kolera elleni védekezés ügyében az erdélyi egyházközségek lelkipásztoraihoz. Az érdekes körlevel a többek közt a következőket mondja:

Több vármegye alispáni hivatala intézett már hivatalomhoz megkeresést aziránt, hogy az egyházi és iskolai hatóságokat hívjam fel az uralkodó fertőző betegségek (kolera, tüdővész) elleni küzdelemben, a polgári hatóságokkal leendő jóakaratu együtt működésre. Az alispánok értesítése szerint ugyanis a legszigorubb és lelkiismeretesebb övintézkedéseknek sincs meg a kellő eredménye. A siker-telenség legfőbb oka pedig abban található, hogy falusi népünk a fertőző betegségek legelső orvosságának a tisztaságnak elérését célzó intézkedéseket nem érti meg, hanem azokat indokolatlan zaklatásoknak tartja és éppen azért megkerülni és kijátszani igyekszik azokat. Éppen így nem érti meg a fertőző betegségek korlátozását célzó rendeletek végrehajtását sem és nem hisz a betegségek ragályozó képességében. Miután pedig eredményt a fertőző betegségek elleni küzdelemben csak akkor lehet elérni, ha a közönség hisz a ragályozás lehetőségében, ha fél attól a ragálytól s minden ember azonkívül, hogy a hatóság rendeleteit maga betartja, egyuttal felügyel arra is, hogy e rendelkezéseket mások is betartsák és ha kihágást tapasztal, arra az illetékes körök figyelmét felhívja, tisztelettel kérem az egyházkerület nagytiszteletű és tiszteletes lelkipásztorait és tanítóit, hogy a közegészség érdekében kiadott hatósági rendeletek célját, értelmét igyekezzenek hűveiknek, illetőleg tanítványaiknak megmagyarázni; beszéljék rá őket azoknak pontos végrehajtására és betartására; egyszóval iparkodjanak az egészségügyi közigatást nehéz munkájában elsősorban éppen a nép jól felfogott érdekében támogatni.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Pető Leó karánsebesi törvényszéki joggyakornokot a székelyudvarhelyi törvényszékhez jegyzőnek nevezte ki.

— **Polgári fillérestélyek.** A székelyudvarhelyi polgári önképző-és segélyző-egylet szokásos fillérestélyeit e hó 21-én (hétfőn) este 8 órakor kezdődőleg nyitja meg. Az estélyen megnyitó beszédet Gyerkés Mihály,

felovását Tarcsafalvi Pálffy Aladár tart. Florián Margit szaval és Farkas Mózes monologot ad elő. Műsor közben a helybeli zenekar játszik. Belépési díjak: nőknek 30 f., uraknak 40 fillér. Az estélyt Fischer Ferenc r. b. elnök, ifj. Szemerjai Karoly r. b. alelnök és Benedek Géza rendező, valamint Somsai Irén és Csuci Huska rendezik. Polgárságunk e kellemes szórakozást nyújtó estélyeit a közönség legmelegebb pártfogásába ajánljuk.

— Erdélyrészi orsz. kirakó vásárok.

November 19-én Felvincz, Gernyeszeg, Harasztkerék, Királyfalva, Magyarfráta, Magyargorbó; 20-án Erzsébetváros, Körösbánya, Szamosnagyoroszló; 21-én Csákiró, Szászhalom; 22-én Magyaragyzsombor; 23-án Beszterce; 25-én Alvinc, Bánffyhunad, Göresön, Gyalakuta, Gyergyóditró; Kutyfalva; 27-én Kászonaltiz; 28-án Bethlen; 29-én Szentegyházsfalu; 30-án Medgyes, Szék.

— Hatvanezer métermázsza égetett mész szállítására hirdetett versenytárgyalást a pénzügyminiszterium e hó 25-én déli 11 óráig beadandó ajánlatait. Vármegegyék Homoródi járásában — úgy tudjuk — több község lakossága foglalkozik mészégetéssel. A járás agilis főszolgabírája vajjon nem hívhatná-e sürgős értekezletre a mészégető községek vezetőit, és kötelező nyilatkozatot véve tőlük a szállításra, valamelyik Hitelszövetkezet vagy bank a biztosítékot letenné s így a szegényebb, téli kereset nélkül levő székely népet jövedelemhez juttatná. Ajánljuk e kérdés sürgős elintézését vármegegyék főispánjának figyelmébe. Ha ő megindítja az akciót, bizonyára sikere lesz. Kíváncsian várjuk eme jóindulatu felszólalásunk eredményét.

— Dávid Ferenc egyleti gyűlés.

Az udvarhelyvidéki unitárius lelkész köré Dávid Ferenc egylet folyó hó 13-án d. e. 11 órakor a helybeli unitárius templomban tartotta meg a Dávid Ferenc 100 éves születési évfordulója alkalmából emlékünnepegyet, a mely minden tekintetben kiválóan sikerült. A hívek közös éneke után Kisgyörgy Sándor köri esperes mondott magas szárnyalásu, gyönyörű imát, a melyet Ürmösi József humoródszentpáli lelkész szép és szósnoki hévvel előadott egyházi beszéde követett a Horváth József helybeli református kántor mély tudással előadott közéneke után. Ezután következett a tulajdonképpeni Dávid Ferenc ünnepély s mint elnök Ajtai János humoródmási lelkész tartott igen szép beszédet. Az emlékbeszéd tartására Demeter Dénes karcsosfalvi lelkész kérték fel, a ki a nagy reformátor emlékéhez méltó beszéddel hajtotta meg előtte a haladás a felvilágosultság lobogóját. Kádár Lajosné énekelt nagy precizitással, nemkülönben a helybeli Székely Dal-egylet két pontban működött közre a töle megszokott kiváló tudással. Rédiger Géza kénosi és Sándor Gergely lokodi lelkészek szavaltai szintén nagyban emelték az ünnepély sikerét.

— Házberbevallások Az új törvény szerint e hó végéig tetemes bírság terhe alatt be kell nyújtani a városi adóhivatalhoz a házberbevallásokat

az ott nyerendő nyomtatványokon. A városi hatóságnak pedig az adózó polgárokkal szemben tartozó, hanem is paragrafus szerinti, de erkölcsi kötelessége volna mindig, de különösen új törvények életbeléptetése alkalmával a közönségnek hozzáférhető módon tudomására hozni az ilyen közérdekű és elmulasztás esetén a közönséget érzékenyen érintő dolgokat.

— Pályázatok. A székelykereszturi főszolgabírói állásra folyó hó 25-én déli 12 óráig a vármegegye alispánjához; az árválfalvi körjegyzői állásra pedig ez évi december hó 10-ikéig az udvarhelyi járás főszolgabírájához lehet a pályázati kérvényeket benyújtani.

Halotti imák, emlékek és temetési beszédek.

Közreadta Bod Karoly ref. lelkész és nyug. tanár édes atyja emlékére. A 172 oldalas kötetben: Halotti imák, Emlékbeszéd és Temetési beszédek vannak külön-külön csoportokban. A lélekemelő imák, magvas emlékbeszédek és megható temetési beszédek általános elismerésben részesültek. Míg a csekély készlet tart — kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— Analfabéták oktatása. Az országos közmívelődési tanács azt a nagyfontosságú kulturációt, amelyet az analfabéták oktatásával fenntartása óta végez, ezidén is megkezdte. A közmívelődési egyesületek és a lelkes hazai tanítószervezők bevonásával fogja a télen is megszervezni analfabéta tanfolyamait mindenfelé az országban s mint eddig úgy ezidén is ellátja a tanfolyam hallgatóit ingyen tan- és írószerekkel s gondoskodni fog a tanfolyamot vezető tanítók tisztviselőidőjáról is. Mindazon tanítóknak, akik e télen ilyen tanfolyamokat obajtanak szervezni, a tanács részletes tájékoztatást küld, ha ebbeli szándékukat az Országos közmívelődési tanácsnak (Ferenciektere 3. II. 6.) bejelentik. Ohajtandó lenne, ha a magyar tanítószervező, amely a nép mívelésére irányuló minden törekvést felkarol, a tanács ezen rendkívüli nagy horderejű munkájából is a lehető legnagyobb számban venné ki a maga részét.

— Ne irigykedjék azokra, akik mindent jól és olcsón vásárolnak, hanem keressen ön is jobb bevásárlási forrást. A legjobb üzletek címét a „Székely-Udvarhely” hirdetői rovataiban találja.

* Budapesti Utmutató.

Szerkesztő: Vigand Rezső. Társszerkesztő: Kerekes Andor. Ára diszkótesben 4 K. Nem létezik Budapest fővárosunknak olyan figyelemre érdemes része; az utazó közönségnek nem fordulhat elő olyan szükséges tudnivalója, melyben ez a kiváló könyv utmutatással, kellő felvilágosítással ne szolgálna. Kapható: Betegh Pál könyv-, papir- és írószerekkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Varrógépet nem szabad visszatartani. A napokban ért véget egy pör mely azéteknél fogva nemtarthatna számot nagyobb érdeklődésre de figyelemre méltó, mert igen tanulságos példája az ipari létminimum bírói megvédésének. Az eset ez volt: Egy budapesti varrónő adós maradj ház bérével. A háziur felmondta a lakást

és a varrónő ingóságait, köztük egy varrógépet is visszatartotta. minden keres dacára sem adta ki. Perre került a dolog. Utolsó fokra az ítélet tábla döntött és a háziurat a gép kiadására és 205 napra járó nap 4 K kártérítés megfizetésére kötelezte.

— A magyar iskolahajó sok magyar ifjunak vagy, óhajta. Hiszen nekünk is van egy kistengerünk és a magyar is ügyes tengerésznek bizonyult. Hogy mi az az iskolahajó, milyen élet van azon, kik juthatnak oda, arról ír a »Kis Pajtás», ezen változatosan gazdag gyermeklap legutóbbi száma. Ugyanezen szám hoz színdarabot, kitűnő tanulók arcképet, tudományos és természetrajzi érdekességeket és sok-sok hasznos olvasnivalót. Ezen számban megkezd a kitűnő kis pajtások arcképesarnokát, amelyben csak a tiszta kitűnő tanulók kerülhetnek be. Aztán a többi tartalom is csupa élvezet, tanulság, szórakoztatás. Kuki, Muki csinyjei kacagtatók; aztán az elbeszélések, ismeretterjesztő cikkek, fejtörők, játékok stb. a gyermekvilág kedvencevé emelték a Kis Pajtást. Felévre 3 korona. Mutatvány: »Kis Pajtás» Budapest, VII., Thököly-ut 16. címen rendelhető.

* A székelyek alkotmányának története.

különösen a XVI. és XVII. században, írta: Dr. Konner János. Németből fordította: Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székely fejlődését, feladatát, kapitányait, a dultó vagy szolgabíró (székbiro), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy notáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely támad, Székely bánja vára 1562, A darabontok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadi terhek felosztását a rendek között, mustrát vagy hadi szerleket, a prásidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadi adót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Kincses Kalendárium.

A legkedveltebb és legelterjedtebb magyar könyvnek, a Kincses Kalendáriumnak új kötete megjelent és már minden könyvesbolt kirakatában emlékeztet bennünket az esztendő végének s az új évnek kezdetére. Megszokott és nélkülözhetetlen háztartási cikk immár a Kincses Kalendárium, melynek kiválóan praktikus az alakja, beosztása; tartalma könnyen érthető, de azért szigorúan tudományos s minden ízében modern minden cikke, művészi minden illusztrációja és minden ízében magyar az írása, a lelke.

Alig van az emberi tudás terebélyes fájának olyan ága, melyről egy-egy értékes gyümölcsöt ne nyújtana olvasóinak a Kincses Kalendárium. Napjainkban még mindig a természettudományoké a vezér-szerep. Ebből az ismeretkörből közöl a Kincses Kalendárium egy nagy tanulmányt a tenger mélységének világáról, a világító növényi és állat szervezetéről, a beteg-

segeket okozó véglényekről, a föld rádium-tartalmáról, a menydörgés keletkezéséről, stbről, — mindent képekkel illusztrálva. Egy nagy cikk elmondja, hogy a szentírás hogyan adja elő a világ teremtését és mi ebben a kérdésben a modern tudománynak az álláspontja? A természettudomány itt már vallási problémákkal érintkezik, — a nélkül, hogy egyik a másikba beleütközne. Meglepő, hogy némely nagy dolgokban mennyire egy nyomon jár az évezredek hit és napjaink legújabb tudományos fölfedezése. Bizonyára figyelmet fog kelteni az a cikk is, mely az imáról, fogadalomról és áldozatról, valamennyi vallásnak a közös elemeiről szól és igen érdekes összehasonlításokra nyújt anyagot. Egy igen terjedelmes cikk az emberiség fajait mutatja be, nem a sablonok szerint, hanem az emberi kultúra elemeinek figyelembevételével csoportosítva és osztályozva a népeket. Speciálisan magyar tárgyak a Kincses Kalendáriumban: a hunok története, az új kutatások alapján a Magyarország nemzeti családjairól szóló jegyzéke mindazoknak a családjairól szóló jegyzék folytatása (pontos jegyzéke mindazoknak a családoknak, melyek 1800. január 1. és 1910. június 30. ika között kaptak magyar nemességet), — az Árszámban járt magyar kutatók utjainak ismertetése a XVIII. századtól kezdve egészen 1910-ig, s a magyar tudományosság képviselőinek: akadémikusoknak és egyetemi tanároknak a bemutatása; csupán ezt az egy cikket nem kevesebb, mint kétszázhuszonöt arckép élénkiti. Nagy cikk ismerteti a magyar országgyűlést: a főrendiház és a képviselőház szervezetét, házszabályait, — egy másik cikk eligazítja az olvasót a katonai szolgálattal összefüggő összes kérdésekben. Az állami szolgálat tudnivalóit (pályázat, kinevezés, rangsor, cím és jelleg, fizetés, napidíj, pótlék, nyugdíj-ügnökök stb.) szintén egy nagy cikk ismerteti az olvasóknak. Bevezeti az olvasókat a Kincses Kalendárium új kötete a katolikus egyház jogba, a művészetek történetéből egész fejezeteket ad elő, a művelődés történetéből érdekes apróságokat közöl, ismerteti a földadót, a sztrájkokat és munkáskizárásokat és az aviatika fejlődésének történetét egészen a szerencsétlen Geo Chavez diadalmos röpüléséig és haláláig.

De ha a Kincses Kalendáriumnak csupán a tartalomjegyzéke hat oldal, — hogyan sorolhatnók föl mi egy kis cikknek a kretében, hogy mi minden van benne az elsajátításra valóban érdemes ismereteknek gazdag tárházában? Azt hisszük, hogy a mit eddig futólag megemlítettünk, már az is bizonyítja, hogy az új Kincses Kalendárium, mely a régi áron, a szokott piros kötésben két koronáért kapható minden könyvesboltban, méltó a nevére, érdemes a közönség becsülésére és szeretetére.

Bélyegzők

B megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban, gyári ár mellett szállítanak Betegh Pál könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

TALÁLÓS O O O O O O KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés ?

mert néhány APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle bútort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi, mely csak APRÓ költséget bír el. Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányu forgalmát. **Azért ne tessék habozni** a mikor csak a legcsekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely”-ben.

**Apró a hirdetés,
apró a költség!**

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az **angol** és **francia** nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. András-sz. ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkózással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

100 évben csak egyszer

van alkalom gyümölcsfákat és másféle fajsokla terméket ily **olcsón** és **jó minőségben** venni. Senki se mulassza el tehát ezt a kedvező alkalmat, s rendelje meg a szükségeseket **azonnal** az alábbi árjegyzék szerint, ameddig a készlet tart.

Gyümölcsfák, tülevélűfák, diszcseserjék, vadoncsák a fajsokla teljes kitakarítása miatt **méyen** leszállított áron kaphatók.

Caspari Frigyes és Társa fajsokla, **Medgyes** (N.-küküllöm.)

ÉLET KÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-mód: tifusz, kolera, toroklob, rühl vérhas, mindenféle himlő és vörheny orbánc, bujaker, számarhurut, agy-tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vese-, máj-, lép-, hólyag-, bajok, skrofula, köszvény, csúsz, nyálvalyatórés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vizkór-ság, szárazbetegség (tuberkulózis-torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánlatára — népkönyvtári részére 100 példányt elfogadott. Ára 3 korona. Kapható: Getegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

Finom hegedü-hurok, hegedük, hegedüvonók és felszerelések épen most érkeztek **Betegh Pál** papír-, írószer- és zeneműkereskedésbe.

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Uj versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898 Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Dido. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fél iv; ára füzve 2 K, magyar stílus diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda 1906.

Bosszú. Osztályok hősi ének. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Bülyovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni rege. Budapest, 1910; ára 1 K.

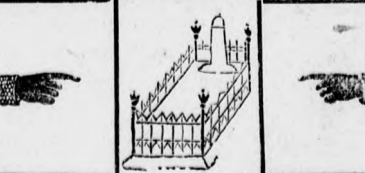
Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondai és történelmi hősének. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Kis emberek. Elbeszélések. Valler Ernő kiadása. Budapest 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Városi lakóházak

tervezését, költségvetéseket, modern lakóházak szolid felépítését; **CSALÁDI SIRBOLTOKAT**

(kripták) a legjobb és legszebb kivitelben, minden elfogadható árért pontosan feépít

TÓTH JÓZSEF

képesített kőművesmester Székelyudvarhelyt, Bethlen-utca 41. sz. alatt. Az igen tisztelt építető közönség szíves pártfogását kéri.

Megbízható jó munka!

B O R I!

Fernengel Gyula székely-udvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

1848 eredeti francia angol, és amerikai toalettmódel közöl a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona**. Ingyenes mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

DISZMUNKÁK

őzv. Mihálovits Béláné

főgimn. tanárné bár-
::: minemü ::: :::

himzéseket,

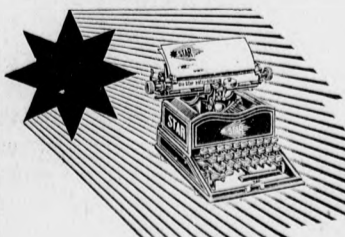
igy: monogramokat és arany himzést, tüfestést, templomi oltárterítőket stb. elvállal és a legkényesebb izlésnek is megfelelően elkészíti. Naponta rendes elméleti és gyakorlati ének, zongora tanítást tart, a melyekre a tanulók FIUK vagy LEÁ-
:: NYOK bármikor ::

SZÉKELYUDVARHELYT PETŐFI-UTCA 31. SZ. ALATTI LAKÁSÁN JELENTKEZHETNEK

Magyar királyi államvasutak.

Oda Érvényes 1910. október 1-től. Vissza

Vv.	Vv.	Vv.	Téli menetrend.	Vv.	Vv.	Vv.
8512	8514	8516		8511	8513	8515
I-III.	I-III.	I-III.		I-III.	I-III.	I-III.
820	8935	—	ind. B.-pest k. p. u. (N.-váradon át 126) érk.	720	730	640
200	1250	8700	• B.-pest k. p. u. (Aradon át 153, 126)	610	1230	1157 ²⁵
906	646	882	• Kolozsvár (126) (*Csatl. Héjasfalván)	510	950	609
—	430	1250	• Szentágota vásártér (133) — — — —	—	—	—
455	1124	730	ind. Segesvár (126, 133) — érk.	702	442	945
509	1137	743	Fehéregyháza — — —	650	430	933
517	1145	751	Bún 211 sz. őrház — — —	643	422	925
526	1154	800	erk. Héjasfalva (126) — ind.	634	413	916
528	1157	803	ind. — érk.	633	409	913
542	1211	817	Ujszékely 2. sz. őrház — — —	619	355	859
552	1221	827	Alsóboldogfalva — — —	610	345	849
603	1233	839	Székelykeresztur — — —	602	337	841
611	1241	847	Bethfalva 6. sz. őrház — — —	553	329	830
622	1252	858	Kisgalambfalva — — —	543	319	819
641	111	908	Nagygalambfalva — — —	535	311	811
656	126	923	Bögöz — — — — —	521	257	757
709	139	936	Bikafalva 11. sz. őrház — — —	509	245	745
725	155	952	érk. Székelyudvarhely ind.	454	230	730

Legszebben ír a

STAR-írógép

Ára legolcsóbb, mert csak

450 K-ba kerül.

FARAGÓ TESTVÉREK

a STAR-írógépek képviselője.

BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részletfizetésre is Kérjen prospektust.